

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 30. juna 2023. godine
Br. Ref.:RK 2224/23

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI42/23

Podnosilac

Smajl Mekaj

**Ocena ustavnosti presude Rev.br. 73/2022 Vrhovnog suda Kosova od
7. oktobra 2022. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija i
Enver Peci, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Smajl Mekaj, sa prebivalištem u opštini Peć, kojeg zastupa advokat Salih Mekaj, iz Peći (u daljem tekstu: podnosilac zahteva)

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava presudu [Rev.br. 73/2022] od 7. oktobra 2022. godine Vrhovnog suda Kosova (u daljem tekstu: Vrhovni sud) u vezi sa presudom [Ac.br.1573/2017] od 9. septembra 2021. godine Apelacionog suda Kosova (u daljem tekstu: Apelacioni sud) i presudom [C.br. 1004/2015] od 16. novembra 2016. godine Osnovnog suda u Prizrenu (u daljem tekstu: Osnovni sud).
3. Podnosilac zahteva je osporenu presudu primio 2. novembra 2022. godine.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporene odluke, kojom podnosilac zahteva navodi da su mu povređena osnovna prava i slobode zagarantovana članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), a u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na stavu 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), članovima 22. [Procesuiranje zahteva] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32. [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik o radu).

Postupak pred sudom

6. Dana 10. februara 2023. godine, podnosilac zahteva je putem pošte predao zahtev Ustavnom sudu Kosova (u daljem tekstu: Sud).
7. Dana 16. februara 2023. godine, predsednica Suda imenovala je sudiju Radomira Labana za sudiju izvestioca. Istoga dana, predsednica je imenovala Veće za razmatranje u sastavu od sudija Remzije Istrefi-Peci (predsedavajuća), Nexhmi Rexhepi i Enver Peci, članovi.
8. Dana 7. marta 2023. godine, Sud je obavestio podnosioca zahteva o upisu zahteva, i od istog je tražio da preda ovlašćenje o zastupanju pred Sudom.
9. Dana 7. marta 2023. godine, Sud je obavestio Vrhovni sud o upisu zahteva i istom je dostavio kopiju zahteva.
10. Dana 7. marta 2023. godine, Sud je obavestio Osnovni sud o upisu zahteva i od njega je zatražio da priloži povratnicu koja dokazuje datum prijema osporene odluke od strane podnosioca zahteva.
11. Dana 10. marta 2023. godine, Osnovni sud je predao Sudu povratnicu koja dokazuje da je podnosilac zahteva primio osporenu presudu 2. novembra 2022. godine.
12. Dana 15. marta 2023. godine, zastupnik podnosioca zahteva je dostavio Sudu ovlašćenje za zastupanje.
13. Dana 7. juna 2023. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno/većinom je iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

14. Iz spisa predmeta proizilazi da su, 18. jula 2007. godine, podnosilac zahteva i Y.M. podneli tužbu protiv tuženog Q.D., radi utvrđivanja prava na svojinu, na osnovu prava održaja, u kojoj su istakli da su oni suvlasnici sa po 1/2 katastarske parcele [br. 349] sa kulturom livade, površine 1042 m², katastarska zona Boga, koju navode da su nasledili od njihovih predaka i da je ta parcela pogrešno upisana na ime tuženog Q.D.
15. Dana 31. oktobra 2011. godine, Opštinski sud u Peći je presudom [C.br.902/07]: (i) usvojio tužbeni zahtev podnosioca zahteva i Y.M. kao osnovan; (ii) potvrdio da su podnosilac zahteva i Y.M. vlasnici katastarske parcele [br. 349], sa kulturom livada 5. klase, površine 0.10.42 ha, koja je upisana u posedovnom listu br. 47, KZ Boga; (iii) obavezao tuženog Q.D. da tužiocima prizna ovo pravo i da izdrži da se izvrši dotična promena u katastarskoj evidenciji, kao i da im nadoknadi proceduralne troškove, i sve to u roku od 15 dana, pod pretnjom prinudnog izvršenja; (iv) Svaka stranka snosi svoje troškove postupka.
16. Neutvrđenog datuma, tuženi Q.D. je predao žalbu protiv gore navedene presude zbog: (i) povrede odredbi parničnog postupka; (ii) pogrešno i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja; i (iii) pogrešnog sprovođenja materijalnog prava, uz predlog da se poništi presuda na koju se žali i da se stvar vrati na ponovno suđenje.
17. Okružni sud u Peći je Vrhovnom sudu podneo predlog za delegiranje nadležnosti uz izgovor da „[...] je u Okružni sud u Peći pristigao predmet po žalbi koju je podneo tužilac protiv presude Opštinskog suda u Peći [C.br.902/2007] od 31. oktobra 2011. godine. Tužiocima su u krvnom srodstvu sa predsednikom Okružnog suda u Peći i s ciljem izbegavanja sumnje u objektivnost žalbenog suda, u vezi sa odlučivanjem u ovom predmetu, zbog odnosa tužilaca sa predsednikom Okružnog suda u Peći, kao i sa sudijama koji kao članovi Veća treba da donesu odluku po žalbi, predložio je Vrhovnom sudu da odredi neki drugi sud koji ne nadležan da donosi odluke u žalbenom postupku po ovom predmetu“.
18. Dana 26. marta 2012. godine, Vrhovni sud Kosova je rešenjem [C.br. 2/2012] prihvatio predlog za delegiranje nadležnosti, i odredio je Okružni sud u Prizrenu da odluči u žalbenom postupku po predmetu Okružnog suda u Peći [Ac.br.35/2012], kao predmetno nadležan sud.
19. Dana 17. marta 2015. godine, Apelacioni sud je rešenjem [Ca.br. 3271/2012] usvojio kao osnovanu žalbu ovlašćenog zastupnika tuženog, a presudu Opštinskog suda u Peći [C.br.902/07] od 31. oktobra 2011. godine poništava, s toga se predmet vraća Osnovnom sudu u Peći na ponovni postupak i odlučivanje.
20. Dana 16. novembra 2016. godine, Osnovni sud u Prizrenu (kojem je delegiran predmet) presudom [C.br.1004/15]: (i) odbija tužbeni zahtev podnosioca zahteva i Y.M., kojim su tražili da „se utvrdi da su isti na osnovu državnine – održaja vlasnici, svaki od njih sa po 1/2 katastarske parcele 349, katastarska zona Boga, i da se obaveže tuženi Q.D. da prihvati ovu činjenicu i da izdrži da se ova nepokretnost evidentira na ime tužilaca. I sve to u roku od 15 dana nakon pravosnažnosti ove presude, pod pretnjom prinudnog izvršenja“, kao potpuno neosnovan; (ii) obavezuju se tužiocima, odnosno podnosilac zahteva i Y.M. da u ime troškova postupka, solidarno plate tužiocu Q.D. iznos u visini od 2092,00 evra u roku od 15 dana od dana prijema ove presude, pod pretnjom prinudnog izvršenja.
21. Protiv gore navedene presude, podnosilac zahteva je podneo žalbu zbog: (i) bitne povrede odredbi parničnog postupka; (ii) pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja

činjeničnog stanja; i (iii) pogrešnog sprovođenja materijalnog prava uz predlog da Apelacioni sud prihvati žalbu kao osnovanu, a da pobijanu presudu preinači prihvatajući tužbeni zahtev tužilaca u potpunosti kao osnovan ili da je poništi i da predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje i da obaveže tuženog proceduralnim troškovima.

22. Dana 9. septembra 2021. godine, Apelacioni sud je presudom [Ac.br. 1573/2017] odbio kao neosnovanu žalbu podnosioca zahteva i Y.M. i potvrdio je presudu Osnovnog suda [C.br. 1004/2015] od 16. novembra 2016. godine. U obrazloženju svoje presude Apelacioni sud je istakao sledeće:

„Inače, prvostepeni sud je, izvedenim i ocenjenim dokazima, kao što je veštačenje geodetskog veštaka, saslušanje svedoka i ostalih dokaza, s pravom utvrdio da tužioci ni na koji način nisu dokazali činjenicu da su neprekidni držaoci sporne katastarske parcele, niti savesnom državinom, kao ni zakonitost, kao se zahteva zakonskim odredbama za sticanje prava na svojinu na osnovu održaja, odnosno članom 28., stavom 4. ZOSPO, a s druge strane tuženi ima konstantno pravo od 1932. godine i ova parcela je od te godine bila evidentirana na ime njegovog dede do 1944. godine, kada je prešla na ime njegovog oca i konačno 1997. godine, nasleđstvom, je prešla na ime ovde tuženog, s toga i ovom sudu je jasno da su sve ove izmene u evidenciji sporne parcele izvršene dotičnim zahtevima zainteresovanih stranaka, odnosno predaka tuženog i samog tuženog, zato je za ovaj sud nemoguće da tužioci tokom čitavog ovog vremenskog perioda nisu znali da je sporna nepokretnost evidentirana na ime tuženog i njegovih predaka i da nije njihova imovina.“

23. Dana 10. oktobra 2022. godine, Vrhovni sud je presudom [Rev.br. 73/2022] odbio kao neosnovanu reviziju tužilaca koja je podneta protiv presude Apelacionog suda [Ac.br.1573/2017] od 9. septembra 2021. godine. U obrazloženju svoje presude, Vrhovni sud je istakao sledeće:

„[...] tužioci nisu dokazali da su stekli vlasništvo u smislu odredbe člana 20. ili člana 33. ZOSPO-a niti na osnovu održaja (Usucapio – član 28. ZOSPO-a), odnosno kako su navodili, da su posedom u poverenju stekli vlasništvo nad spornom nepokretnošću. S toga, iz ovde navedenog, u vezi sa takvim navodom tužilaca, i ovaj sud ocenjuje da u ovom slučaju ne može biti reči o sticanju prava vlasništva održajem kako je propisano članom 28.4 gore pomenutog zakona, prema kojoj, pored posedovanja stvari u trajanju posedovanja od 20 godina, traži se da posedovanje bude u poverenju, što, kao što je gore navedeno, ovde nije slučaj, i da drugim rečima, u konkretnom pravno-građanskom slučaju ne ispunjavaju pravne uslove određene gore pomenutim zakonskim odredbama.“

Navodi podnosioca zahteva

24. Podnosilac zahteva navodi da je sporna odluka doneta povredama osnovnih prava i sloboda propisanih članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava, u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP-a.
25. Podnosilac zahteva u suštini pokreće navode o aspektu pogrešnog sprovođenja materijalnog prava, gde ističe da je tom radnjom prvostepeni sud odlučio u povoljnijoj poziciji za suprotnu stranu. Tačnije, isti navodi da je: *„[...] presudom Osnovnog suda u Prizrenu C.br.1004/15 od 16.11.2016. godine postupljeno je u suprotnosti sa članom 428., stavom 2. ZPP-a jer je tuženoj stranci dozvolio predlog jednog svedoka, tokom vođenja glavnog ročišta, na raspravi koja je održana 12.10.2016. godine, kada je sudsko razmatranje bilo u završnoj fazi i pored prigovora strane koja tuži, iako prema*

gore navedenoj odredbi tokom vođenja glavnog ročišta stranke mogu predlagati nove dokaze, samo ako učine verodostojnom okolnost da nisu mogli da ga podnesu, ne njihovom greškom, tokom pripremnog ročišta ili eventualno na prvoj sednici sudskog pretresa. Postupajući u suprotnosti sa ovom zakonskom odredbom, prvostepeni sud je dozvolio saslušanje svedoka A.(T.) D., koji je blizak rođak tuženog i on je u svako vreme mogao da predloži saslušanje ovog svedoka i nijednim dokazom nije učinio verodostojnim da je tuženi bio ometan da ovog svedoka ranije predloži. Prihvatanjem ovog predloga, sud je načinio apsolutnu povredu proceduralnih odredbi iz člana 182., stava 2., tačke n), u vezi sa članom 428., stavom 2. Zakona o parničnom postupku“.

26. Dalje, podnosilac zahteva ističe da je ovaj navod pokrenuo i u žalbi upućenoj Apelacionom sudu, kao i u zahtevu za reviziju upućen Vrhovnom sudu, koji su nastavili sa istom povredom i shodno tome: „[...]*nejednaku poziciju stranke u postupku, pošto je tuženoj strani omogućio korišćenje ove prednosti protivzakonito i na taj način je povredio načelo jednakosti stranaka u postupku koje je zagarantovano članom 31., stavom 2. Ustava Republike Kosovo i članom 6., tačkom 1. EKLJP-a*“.
27. Podnosilac zahteva takođe pominje da su redovni sudovi odlučili na osnovu slobodnog uverenja, a ne na osnovu pravnih odredbi, gde kao navod u tom slučaju ističe i da“ „[...]*još jednu proceduralnu povredu koja u srži predstavlja bitnu povredu člana 182.2. tačke n Zakona o parničnom postupku, pošto nije poštovana odredba člana 8. Zakona o kojem je reč, koja zakonska odredba kaže: nakon što sud savesno i pažljivo oceni svaki izvedeni dokaz zasebno i sve zajedno, doneće odluku o tome koje će dokaze smatrati dokazanim, a koje ne*“. Stoga, je odlučivanje sudova po slobodnom uverenju, prema mišljenju podnosioca zahteva, u suprotnosti sa načelom pravičnog i nepristrasnog suđenja, kako je zagarantovano članom 31. Ustava i članom 6. EKLJP-a.
28. Konačno, podnosilac zahteva ističe da: „[...]*njemu ostala jedina zakonska mogućnost da povredu njegovog prava na pravično i nepristrasno suđenje ostvari kroz ovaj zahtev upućen Ustavnom sudu Kosova, kao sudu koji je nadležan za ocenu ustavnosti sudskih odluka*“.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

Ustav Republike Kosovo

Član 31.

[Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

1. *Svakome se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih nadležnosti.*
2. *Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.*
3. *Suđenje je javno, osim u slučajevima kada sud, iz posebnih razloga, smatra da je isključivanje štampe ili javnosti, u korist pravde, ako bi njihovo prisustvo moglo naškoditi javnom redu ili nacionalnoj sigurnosti, interesima maloljetnika, ili zaštititi privatnog života stranaka u postupku, na zakonom propisan način.*

Zakon o osnovana svojinskopravnih odnosa (Službeni list SFRJ, 8. februar 1980. godine)

2. Sticanje prava svojine

Član 20. (bez naslova)

Pravo svojine stiče se po samom zakonu, na osnovu pravnog posla i nasleđivanjem.

Pravo svojine stiče se i odlukom državnog organa, na način i pod uslovima određenim zakonom.

Član 28. (bez naslova)

[...]

Savestan držalac nepokretne stvari, na koju drugi ima pravo svojine, stiče pravo svojine na tu stvar održajem protekom 20 godina.

Član 33. (bez naslova)

Na osnovu pravnog posla pravo svojine na nepokretnost stiče se upisom u javnu knjigu ili na drugi odgovarajući način određen zakonom.

Ocena prihvatljivosti zahteva

29. Sud prvo razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio kriterijume prihvatljivosti koji su propisani Ustavom i dalje utvrđeni Zakonom i Poslovníkom o radu.
30. U tom smeru, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113, Ustava, koji propisuju:

„(1.) Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

(7.) Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.“

31. Dalje, Sud se takođe poziva na kriterijume prihvatljivosti, koji su propisani Zakonom. U vezi sa tim, Sud se poziva na članove 47. (Individualni zahtevi), 48. (Tačnost podneska) i 49. (Rokovi) Zakona, koji propisuju:

Član 47.

[Individualni zahtevi]

„1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva.“

Član 48.

[Tačnost podneska]

„Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori.”

Član 49.
[Rokovi]

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku. U svim ostalim slučajevima, rok počinje na dan javnog objavljivanja odluke ili akta...”

32. Što se tiče ispunjenosti ovih kriterijuma, Sud konstatuje da je podnosilac zahteva ovlašćena strana koja osporava akt javnog organa, odnosno presudu Vrhovnog suda [Rev.br. 73/2022] od 7. oktobra 2022. godine, nakon iskorišćavanja svih pravnih sredstava propisanih zakonom. Podnosilac zahteva je takođe pojasnio prava i slobode za koje navodi da su povređena, u skladu sa zahtevima člana 48. Zakona i predao je zahtev u skladu sa rokom propisanim članom 49. Zakona.

33. Pored toga, Sud razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio kriterijume prihvatljivosti propisane pravilom 39. (Kriterijum o prihvatljivosti) Poslovnika o radu. Pravilo 39. (2) Poslovnika o radu propisuje uslove na osnovu kojih Sud može da razmotri zahtev, uključujući i uslov da zahtev ne bude očigledno neosnovan. Pravilo 39. (2) specifikuje:

„Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju.”

34. Gore navedeno pravilo, na osnovu sudske prakse ESLJP-a i sudske prakse Suda, omogućava poslednjem da proglasi zahteve neprihvatljivim iz razloga koji imaju veze sa meritumom slučaja. Tačnije, na osnovu ovog pravila, Sud može proglasiti zahtev neprihvatljivim na osnovu i nakon ocene njegovog merituma, odnosno ukoliko isti oceni da je sadržaj zahteva očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, kao što je propisano stavom (2), pravila 39. Poslovnika o radu (vidi slučajeve Suda [KI04/21](#), podnositeljka *Nexhmije Makolli*, rešenje o neprihvatljivosti od 12. maja 2021. godine, stav 26; vidi takođe slučaj [KI175/20](#), podnosilac: *Kosovska agencija za privatizaciju*, rešenje o neprihvatljivosti od 27. aprila 2021. godine, stav 37).

35. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao „očigledno neosnovan“ u celini ili samo u odnosu na neki konkretan navod koji zahtev može da sadrži. U tom smislu, bilo bi tačnije kada bi se o istima govorilo kao o „očigledno neosnovanim navodima“. Ovi poslednje pomenuti se na osnovu sudske prakse ESLJP-a mogu svrstati u četiri posebne grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi „četrtoog stepena“; (ii) navodi koje karakteriše „jasno ili očigledno odsustvo povrede“; (iii) „nepotkrepljeni i neobrazloženi navodi“, i na kraju (iv) „haotični ili nejasni navodi“ (vidi slučaj Suda [KI04/21](#), citiran iznad, stav 27; kao i slučaj [KI175/20](#), citiran iznad, stav 38).

36. U tom kontekstu, kao i u daljem tekstu, kako bi ocenio prihvatljivost zahteva, odnosno u okolnostima konkretnog slučaja ocenjivanja, da li je zahtev očigledno neosnovan po ustavnim osnovama, Sud prvo podseća na srž slučaja koji sadrži ovaj zahtev i dotične navode podnosioca zahteva, u čijoj će oceni Sud primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a u skladu sa kojom je Sud, na osnovu člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, obavezan da tumači osnovna ljudska prava i slobode zagarantovane Ustavom (vidi slučaj Suda [KI04/21](#), citiran iznad, stav 28).

37. U kontekstu ove normativne pozadine, Sud podseća da je ključna stvar u okolnostima konkretnog slučaja povezana sa navodom podnosioca zahteva o sticanju prava na svojinu na osnovu prava držanja i korišćenja imovine dugo vreme, a za koju parcelu navodi da ju je nasledio od predaka i da je ta parcela pogrešno upisana na ime tuženog Q.D. Opštinski sud je prvo prihvatio tužbeni zahtev podnosioca zahteva o utvrđivanju prava svojine, odluka koju je pobio tuženi Q.D. Zatim je Vrhovni sud delegirao nadležnost Okružnom sudu Prizrenu, jer je podnosilac zahteva bio u krvnom srodstvu sa predsednikom Okružnog suda u Peći. Apelacioni sud je usvojio žalbu tuženog, a presudu Opštinskog suda u Peći je poništio i predmet je vraćen na ponovno suđenje. U ponovljenom postupku, Osnovni sud u Prizrenu je odbio tužbeni zahtev podnosioca zahteva. I Apelacioni i Vrhovni sud su odbili kao neosnovane žalbu i zahtev za reviziju podnosioca zahteva.
38. Sud podseća da podnosilac zahteva svoju glavnu žalbu povezuje sa „*pogrešnim sprovođenjem materijalnog i proceduralnog prava*“. U tom kontekstu, isti navodi da pošto je dozvoljeno saslušanje svedoka A. (T.) D. u suprotnosti sa zakonskim odredbama Zakona o parničnom postupku, on je doveden u nepovoljnu poziciju, čime je ugrožena jednakost stranaka u postupku, kao i da su redovni sudovi doneli odluku na osnovu slobodnog uverenja, a ne na osnovu dotičnih zakonski odredbi.

U vezi sa navodima o pogrešnom tumačenju zakona

39. Podnosilac zahteva, pred Sudom, osporava konstatacije redovnih sudova, navodeći povrede člana 31. Ustava. U tom aspektu, podnosilac zahteva, između ostalog, ističe pogrešno tumačenje ZPP-a, kao rezultat: (i) saslušanja svedoka A. (T.) D., gde podnosilac zahteva navodi da je doveden u nepovoljnu poziciju, čime je ugrožena jednakost stranaka u postupku; kao i (ii) da su redovni sudovi doneli odluke na osnovu slobodnog uverenja, a ne pozivajući se na zakonske odredbe.
40. U razmatranju ovih navoda, Sud ističe da su isti u suštini povezani sa pogrešnim sprovođenjem primenjivog zakona od strane Vrhovnog suda, navodi koje, Sud u skladu sa svojom sudskom praksom i sudskom praksom ESLJP-a smatra kao „*navode četvrtog stepena.*“
41. U kontekstu ove kategorije navoda, Sud ističe da na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i uzimajući u obzir njegove osobenosti, koji su propisane EKLJP-om, načelo subsidijarnosti i doktrinu četvrtog stepena, on je konstantno isticao razliku između „*ustavnosti*“ i „*zakonitosti*“ i potvrdio je da nije njegova dužnost da se bavi činjeničnim greškama ili pogrešnim tumačenjem ili primenom zakona, što se navodi da je izvršeno od strane redovnog suda, osim ukoliko su takve greške povredile prava i slobode zaštićene Ustavom i/ ili EKLJP-om (vidi, u tom kontekstu, između ostalog, slučajeve suda [KI96/21](#), podnosilac *Xhelal Zherka*, rešenje o neprihvatljivosti od 23. septembra 2021. godine, stav 49; [KI145/20](#), podnositeljka *Hafize Gashi*, rešenje o neprihvatljivosti od 22. aprila 2021. godine, stav 33; [KI179/18](#), podnositeljka *Belgjyzar Latifi*, rešenje o neprihvatljivosti od 23. jula 2020. godine, stav 68; [KI49/19](#), podnosilac *Akcionarsko društvo Limak Kosovo International Airport A.D., "Adem Jashari"*, rešenje od 31. oktobra 2019. godine, stav 47; [KI56/17](#), podnositeljka *Lumturije Murtezaj*, rešenje o neprihvatljivosti od 18. decembra 2017. godine, stav 35; i [KI154/17](#) i [KI05/18](#), podnosioci *Basri Deva, Afërdita Deva i Društvo sa ograničenom odgovornošću "Barbas"*, rešenje o neprihvatljivosti od 12. avgusta 2019. godine, stav 60).
42. Sud je takođe konstantno tvrdio da nije uloga ovog Suda da razmatra zaključke redovnih sudova u vezi sa činjeničnim stanjem i sprovođenjem materijalnog prava i da ne može da oceni same činjenice koje su navele jedan redovan sud da donese jednu odluku

umesto neke druge odluke. Kad bi bilo drugačije, Sud bi postupao kao sud „četrto­g stepena“ što bi rezultiralo prevazilaženjem granica uspostavljenih njegovom jurisdikcijom (vidi, u tom kontekstu, slučaj ESLJP-a [García Ruiz protiv Španije](#), presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28 i reference koje su tu korišćene; i takođe vidi slučajeve Suda KI145/20, citiran iznad, stav 34; KI49/19, citiran iznad, stav 48; i KI154/17 i KI05/18, citiran iznad, stav 61).

43. Međutim, Sud ističe da sudska praksa ESLJP-a i Suda takođe određuju okolnosti pod kojima treba napraviti izuzetke od ovog stava. Kako je gore navedeno, dok je redovnim sudovima primarna dužnost da rešavaju probleme u vezi sa tumačenjem primenjivog zakona, uloga Suda je da se uveri i da utvrdi da efekti ovog tumačenja budu u skladu sa Ustavom i EKLJP-om (vidi slučaj ESLJP-a [Miragall Escolano i ostali protiv Španije](#), presuda od 25. januara 2000. godine, stavovi 33-39; vidi takođe slučaj Suda KI154/17 i KI05/18, citiran iznad, stav 63). U principu, takvo izuzimanje povezano je sa slučajevima koji proizilaze da su vidno proizvoljni, uključujući i one u kojima je sud „očigledno pogrešno primenio zakon“ u nekom specifičnom slučaju i koji može da rezultira „proizvoljnim zaključcima“ ili „očigledno neobrazloženim“ za dotičnog podnosioca.
44. U vezi sa tim, Sud ističe da je tumačenje materijalnog i proceduralnog prava primarna dužnost i da spada pod jurisdikciju redovnih sudova (pitanje zakonitosti). Uloga Ustavnog suda je samo da odredi da li su efekti takvog tumačenja u skladu sa ustavnim normama i standardima.
45. U vezi sa navodima podnosioca zahteva, prvo je Osnovni sud u presudi [C.br.1004/15] od 16. novembra 2016. godine, istakao sledeće:

„[...]tužiocima ni na koji način nisu dokazali činjenicu da su ispunili zakonske uslove za sticanje svojinskog prava nad spornom parcelom prema usucapio.

[...]

Pravni osnov

[...]

Imajući u vidu vreme podnošenja tužbe, sud je ocenio da je u ovoj parničnoj stvari, sprovedljiv Zakon o osnovama svojinskopravnih odnosa (dalje ZOSPO) (Službeni list SFRJ br. 6/80). U skladu sa članom 20. ZOSPO propisano je: „Pravo svojine stiče se po samom zakonu, na osnovu pravnog posla i nasleđivanjem. Pravo svojine stiče se i odlukom državnog organa, na način i pod uslovima određenim zakonom.“, dok član 33. istog tog zakona propisuje: „Na osnovu pravnog posla pravo svojine na nepokretnost stiče se upisom u javnu knjigu ili na drugi odgovarajući način određen zakonom.“ Član 21. ZOSPO-a navodi načine sticanja svojinskih prava koja se mogu steći zakonom, kao na primer: „stvaranjem nove stvari, spajanjem, mešanjem, građenjem na tuđem zemljištu, održajem.“ Član 28., stav 2 istog ovog Zakona, decizivno propisuje: „Savestan i zakonit držalac nepokretne stvari, na koju drugi ima pravo svojine, stiče pravo svojine na tu stvar održajem protekom deset godina.“, a član 28., stav 4. propisuje da „Savestan držalac nepokretne stvari, na koju drugi ima pravo svojine, stiče pravo svojine na tu stvar održajem protekom 20 godina.“ Član 30. ovog zakona propisuje da „Vreme potrebno za održaj počinje teći onog dana kada je držalac stupio u državinu stvari, a završava se istekom poslednjeg dana vremena potrebnog za održaj. Konačno, članom 7.1 Zakona o parničnom postupku (ZPP) propisano je da:

„Stranke imaju pravo da podnesu sve činjenice na koje oslanjaju svoje zahteve i da predlože dokaze sa kojima se konstatuju te činjenice.

U vezi sa činjenicom o posedovanju sporne katastarske parcele, sud ocenjuje da tužioci nijednim dokazom nisu dokazali činjenicu da su isti koristili ili da su isti bili u posedu sporne katastarske parcele, ili da isti trenutno poseduju ili koriste istu u smislu izuzimanja svih ostalih iz ovog poseda ili korišćenja, ta činjenica je utvrđena izjavom svedoka A.(T.)D., stanovnika sela Boga, opština Peć, gde se i nalazi sporna katastarska parcela, koji je u ovom postupku između ostalog izjavio „sporna parcela nije korišćena, takoreći ni od koga i s vremena na vreme ju je koristilo celo selo, a trenutno ju je ne koristi nijedna strana.“ Takođe, ova činjenica je utvrđena i izjavom drugog svedoka Xh.D., koji poseduje parcelu koja se graniči sa spornom parcelom, koja je u ovom trenutku upisana na ime njegovog dede, a koji je između ostalog izjavio da „upisana na ime Q.D. i da je ovu parcelu pre 25 godina koristio ovde tuženi, a kasnije, dakle poslednjih 25 godina je ne koristi niko, pošto ista nema za šta da se koristi. Svedok je takođe izjavio da tužioci poseduju imanja preko reke i ispod spornog zemljišta, gde se ovo poslednje nalazi između njih u delu koji nastavlja da se proteže uzbrdo (reč je o stanju na terenu).“ Slično je svedočio i saslušani svedok A.D.“

46. Dalje, što se tiče navoda podnosioca zahteva, Sud primećuje da je Apelacioni sud presudom [Ac.br.1573/2017] od 9. septembra 2021. godine, istakao sledeće: *„Inače, prvostepeni sud sa izvedenim i ocenjenim dokazima, kao što je veštačenje veštaka geodezije, saslušanje svedoka i ostalih dokaza, pravično je utvrdio da tužioci ni na jedan način nisu dokazali činjenicu da su posednici bez prekida sporne katastarske parcele, kontinuirano, niti u poverenju, niti zakonito, onako kako se zahteva zakonskim odredbama, kako bi stekli pravo vlasništva na osnovu održaja, odnosno člana 28., stava 4. ZOSPO-a, a s druge strane tužilac ima kontinuirano pravo vlasništva od 1932. godine, i ova parcela je od te godine bila evidentirana na ime njegovog dede do 1944. godine, kada je prešla na ime njegovog oca i konačno je 1997. godine nasleđen prešla na ime tuženog, dakle i za ovaj sud je jasno da sve te izmene u katastarskoj evidenciji su izvršene na dotični zahtev zainteresovanih strana, odnosno predaka tuženog i samog tuženog, s toga je i za ovaj sud nemoguće da tužioci svo ovo vreme nisu znali da je sporna parcela evidentiran na ime tuženog i njegovih predaka i nije njihova imovina“.*
47. U ovom konkretnom slučaju, Sud se poziva na delove presude Vrhovnog suda [Rev.br.73/2022], od 7. oktobra 2022. godine kao poslednje instance u ovoj građanskoj stvari, i primećuje da je isti detaljno objasnio razloge za odbijanje nekih od zahteva pokrenutih u reviziji od strane podnosioca zahteva, obrazlažući da: *„[...] tužioci nisu dokazali da su stekli vlasništvo u smislu odredbe člana 20. ili člana 33. ZOSPO-a niti na osnovu održaja (Usucapio – član 28. ZOSPO-a), odnosno kako su navodili, da su posedom u poverenju stekli vlasništvo nad spornom nepokretnošću. S toga, iz ovde navedenog, u vezi sa takvim navodom tužilaca, i ovaj sud ocenjuje da u ovom slučaju ne može biti reči o sticanju prava vlasništva održajem kako je propisano članom 28.4 gore pomenutog zakona, prema kojoj, pored posedovanja stvari u trajanju posedovanja od 20 godina, traži se da posedovanje bude u poverenju, što, kao što je gore navedeno, ovde nije slučaj, i da drugim rečima, u konkretnom pravno-građanskom slučaju ne ispunjavaju pravne uslove određene gore pomenutim zakonskim odredbama“.*
48. Sud takođe pojašnjava da na osnovu sudske prakse ESLJP-a, član 6. EKLJP-a ne garantuje izričito pravo na pozivanje svedoka i prihvatljivost dokaza svedoka je, u principu, stvar unutrašnjeg zakona. Međutim, postupci, u njihovoj celosti, uključujući i način na koji su dokazi dozvoljeni, moraju biti „pravični“ u smislu člana 6. stava 1.

EKLJP-a (vidi slučaj ESLJP-a: [Dombo Beheer B.V. protiv Holandije](#), br. 14448/88, presuda od 27. oktobra 1993. godine, stav 31). U tom smeru, Sud podseća na standard ESLJP-a da sud treba da da i obrazloženja o tome kada nađe da su dokazi svedoka nepouzdana ili nebitni (vidi slučaj ESLJP-a: [Carmel Saliba protiv Malte](#), br. 24221/13, presuda od 29. novembra 2016. godine, stavovi 69-70).

49. U vezi sa navodom podnosioca zahteva o pogrešnom sprovođenju ZPP-a, Sud ističe da podnosilac zahteva, van navoda o povredi člana 31. Ustava, u vezi sa članom 6. EKLJP-a, kao rezultat pogrešnog utvrđivanja činjenica i pogrešnog tumačenja zakona, ne potkrepljuje i ne argumentuje dovoljno pred Sudom kako to tumačenje primenjivog zakona od strane Vrhovnog suda može da bude „očigledno pogrešno“ rezultirajući „proizvoljnim zaključcima“ ili „očigledno neosnovanim“ za podnosioca zahteva ili da je moglo biti da su postupci pred redovnim sudovima bili nepravični ili čak proizvoljni. Pored toga, Sud ocenjuje da je Vrhovni sud uzeo u obzir sve činjenice i okolnosti slučaja, navode podnosioca zahteva i obrazložio je iste (vidi, u tom kontekstu, slučajeve Suda [KI64/20](#), podnosilac *Asllan Meka*, rešenje o neprihvatljivosti od 3. avgusta 2020. godine, stav 41; i [KI37/21](#) podnosilaca *Isa Tusha, Naser Tusha i Miradije Tusha*, rešenje o neprihvatljivosti od 8. septembra 2021. godine, stav 67).
50. U liniji sa svojom konsolidovanom sudskom praksom, Sud dalje ističe da nezadovoljstvo podnosioca zahteva rezultatom postupka od strane redovnih sudova, ne može samo po sebi pokrenuti argumentovan navod o povredi prava na pravično i nepristrasno suđenje ili o jednakosti pred zakonom (vidi, *mutatis mutandis*, slučaj [Mezotur-Tiszazugi Tarsulat protiv Mađarske, zahtev br. 5503/02](#), ESLJP, presuda od 26. jula 2005. godine, stav 21; takođe, vidi slučaj Suda: [KI56/17](#), podnositeljka zahteva *Lumturije Murtezaj*, rešenje o neprihvatljivosti od 18. decembra 2017. godine, stav 42).
51. Stoga, imajući u vidu navode koje je pokrenuo podnosilac zahteva i činjenice koje je on predstavio, kao i obrazloženja redovnih sudova što se tiče ocene svedoka i ostalih dokaza, kao i pravnog osnova za donošenje odluka, Sud je smatrao da podnosilac zahteva ne dokazuje i ne potkrepljuje dovoljno njegov navod da su redovni sudovi mogli da primene zakon pogrešno, i shodno njegovim navodima o pogrešnom tumačenju i pogrešnoj primeni primenjivog zakona, kvalifikovani su kao navodi koji spadaju u „četvrtu kategoriju“ i kao takvi, odražavaju navode na nivou „zakonitosti“ i nisu argumentovani na nivou „ustavnosti“. Posledično, isti su očigledno neosnovani po ustavnim osnovama, kako je propisano stavom (2) pravila 39. Poslovnika o radu.

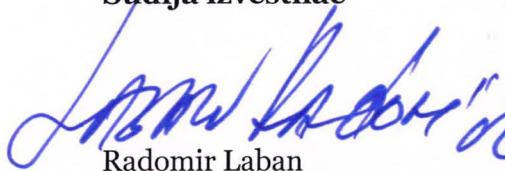
IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud Republike Kosovo, u skladu sa članom 113.1 i 113.7 Ustava, članom 20. Zakona i pravilima 39. (2) i 59. (2) Poslovnika o radu, dana 7. juna 2023. godine, jednoglasno:

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ovo rešenje stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Radomir Laban

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka - Nimani